

Šifra učenca:

Državni izpitni center

N 0 9 1 6 3 1 3 1

REDNI ROK

Ponedeljek, 11. maja 2009 / 60 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki: Učenec prinese modro/črno nalivno pero ali moder/črn kemični svinčnik. Učenec dobi en obrazec za točkovanje.

NACIONALNO PREVERJANJE ZNANJA

ob koncu 3. obdobja

NAVODILA UČENCU

Natančno preberi ta navodila.

Prilepi kodo oziroma vpiši svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani in na obrazec za točkovanje.

Piši čitljivo. Če se zmotiš, napačni odgovor prečrtaj in pravilega napiši na novo. Ne uporablaj korekturnih sredstev.

Nečitljivi zapisi in nejasni popravki se ovrednotijo z nič (0) točkami.

Če se ti zdi naloga pretežka, se ne zadržuj predolgo pri njej, temveč začni reševati naslednjo.

K nerešeni nalogi se vrni kasneje. Na koncu svoje odgovore še enkrat preveri.

Zaupaj vase in v svoje zmožnosti.

Želimo ti veliko uspeha.

Preizkus ima 16 strani, od tega 3 prazne.

PRAZNA STRAN

ŽIVLJENJE V SKUPNOSTI: NAROD, DRŽAVA

1. naloga

Ljudje se lahko vključimo v različna interesna združenja, v katerih zasledujemo posebne interese in cilje. To so na primer športna društva, kulturne organizacije, dobrodelne ustanove, itd.

a) Katere svoje interese zasledujemo v opisanih združenjih?

Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A V interesnem združenju si prizadevamo pridobiti oblast nad sočlani.
- B V interesnem združenju si prizadevamo za izmenjavo zanimanj in znanja.
- C V interesnem združenju si prizadevamo za osebne koristi od sočlanov.

b) Obkroži črko pred interesnim združenjem.

- A Folklorna skupina.
- B Osnovna šola.
- C Podjetje.

	2
--	---

2. naloga

Utemelji, zakaj imamo družino in prijatelje za primarni skupini.

Odgovor napiši na črti.

	1
--	---

DRUŽINA

3. naloga

Preberi besedilo in reši nalogo.

Urška je 12-letna deklica. Ima 15-letnega brata, vendar pri vsakdanjih gospodinjskih opravilih materi pomaga le ona. Tako zahteva njena mama.

(Vir: Milena Fekonja.)

Kakšno je materino stališče do vzgoje njenih otrok?

Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Razlikovalno glede na starost.
- B Razlikovalno glede na spol.
- C Razlikovalno glede na telesno moč.

	1
--	---

4. naloga

Preberi besedilo in reši nalogo.

Metkina starša sta ločena. Metka teden dni preživi pri mami in teden dni pri očetu. Z obema staršema se dobro razume.

(Vir: Milena Fekonja.)

Katera otrokova potreba je Metki izpolnjena?

Odgovor napiši na črto.

	1
--	---

5. naloga

Preberi besedilo in reši nalogo.

Gašper je nenamerno s kolesom poškodoval očetov avto. Oče je nanj vpil in ga žalil ter ga oklofotal. Iz užaljenosti je Gašper sklenil, da z očetom ne bo govoril.

(Vir: Milena Fekonja.)

a) Zakaj je bil Gašper upravičeno prizadet?

Odgovor napiši na črto.

b) Na črto napiši predlog za ureditev odnosov med očetom in Gašperjem.

	2
--	---

6. naloga

Preberi besedilo in reši nalogo.

Miha je žalosten in prestrašen. Mama in oče že ves teden ne govorita z njim, ker je dobil negativno oceno pri matematiki.

(Vir: Milena Fekonja.)

a) Kako imenujemo obliko nasilja, ki ga starša izvajata nad Mihom?

Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

A Spolno.

B Fizično.

C Psihično.

b) S čim si Miha v opisani situaciji lahko dolgoročno najbolj pomaga?

Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

A S tem, da molče prestane kazen.

B S tem, da poišče pomoč zunaj družine.

C S tem, da pobegne od doma.

	2
--	---

VZORNIKI IN AVTORITETE

7. naloga

V življenju imajo pomembno vlogo vzorniki in avtoritete. Razloži, kako se vpliv vzornikov in uradnih avtoritet kaže v našem vedenju.

Odgovor napiši na črti.

a) Vpliv vzornikov: _____

b) Vpliv uradnih avtoritet: _____

	2
--	---

8. naloga

Preberi besedilo in reši nalogo.

Ob gradnji avtoceste so odgovorni glavno cesto s tovornjaki in gradbenimi stroji speljali skozi naselje po ozki makadamski cesti brez pločnika. Ta cesta je tudi edina šolska pot za otroke tega naselja. Starši so na nastalo situacijo opozorili vse pristojne ustanove, a se stvari niso uredile. Zato so se stanovalci odločili za enodnevno zaporo ceste do gradbišča.

(Vir: Ana Hrovat.)

a) Kako imenujemo obliko nasprotovanja, za katero so se odločili stanovalci?

Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

A Javno zborovanje.

B Pasivni odpor.

C Protestna akcija.

b) Zakaj je bilo nasprotovanje stanovalcev upravičeno?

Odgovor napiši na črto.

	2
--	---

SPORAZUMEVANJE IN ODLOČANJE V SKUPNOSTI

9. naloga

Sestavni del življenja v družbi so konflikti med ljudmi. Pojasni, v katerih primerih so konflikti v družbi koristni.

Odgovor napiši na črto.

	1
--	---

10. naloga

a) Preberi besedilo in odgovori na vprašanje.

Mateja in Janez sta mlad par. Na večer prve obletnice skupnega življenja sta se sporekla. Janez je želel Matejo odpeljati na ogled nogometne tekme, Mateja pa si je zaželela romantično večerjo. Ko je Mateja slišala Janezov predlog, je jezno odšla, rekoč: ali greva na večerjo ali pa praznuj sam.

(Vir: Rado Kostrevc.)

Ob gornjem primeru pojasni, kaj se je zgodilo s komunikacijo med Matejo in Janezom.

Odgovor napiši na črto.

b) Kako imenujemo zlorabo v sporazumevanju, ki z grožnjo udeležnim prepove uveljavitev lastnih pogledov?

Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Ultimat.
- B Argument.
- C Dialog.

	2
--	---

MEDIJI IN INFORMACIJE

11. naloga

V levem stolpcu je ime tiskanega medija, v stolpcu desno pa naslovi člankov. Poveži naslov članka v desnem stolpcu z medijem v levem stolpcu tako, da črko pred ustreznim člankom vpišeš pred ime medija, v katerem je bil izbrani članek objavljen.

TISKANI MEDIJ

_____ Smrklja

NASLOVI ČLANKOV

A Stanje na ljubljanski borzi se umirja.

B Prispevki iz življenja in dela slovenskih župnij.

C Test: Kakšna prijateljica si?

	1
--	---

12. naloga

a) Preberi besedilo in odgovori na vprašanje.

Na šoli je prišlo do neljubega dogodka. Mlajši učenec je že nekaj časa izzival učenca iz višjega razreda. Ker z izzivanjem ni prenehal, je starejšemu nekega dne »prekipelo« in je izzivalca udaril. O dogodku so poročali v časopisih in na televiziji, organizirane so bile okrogle mize o nasilju med mladimi.

(Vir: Ana Hrovat.)

Katero nalogo so v opisanem primeru opravili mediji?

Odgovor napiši na črto.

b) Pojasni razliko med informacijo in komentarjem.

Odgovor napiši na črti.

	2
--	---

GENERACIJE IN KULTURE – MEDSEBOJNO RAZUMEVANJE

13. naloga

Mladi ponekod organizirajo akcije za pomoč starejšim. Na črto napiši eno dejavnost, s katero lahko mladi pomagajo starejšim.

	1
--	---

14. naloga

Ljudje prehajamo iz enega življenjskega obdobja v drugo. Te prehode obeležujemo z različnimi obredi.

a) Kateri življenjski prehod obeležuje matura?

Odgovor napiši na črto.

b) Zakaj ljudje prehode med različnimi življenjskimi obdobji praznujemo?

Odgovor napiši na črto.

	2
--	---

UREJANJE SKUPNIH ZADEV IN VPRAŠANJA DEMOKRACIJE

15. naloga

Demokracija je način urejanja skupnih zadev. Navedi dve glavni značilnosti, na katerih temelji demokratični način urejanja skupnih zadev.

Odgovor napiši na črti.

Značilnost 1: _____

Značilnost 2: _____

	2
--	---

16. naloga

Demokracija je način, kako državljani in država urejajo skupne zadeve. Nasprotni način urejanja skupnih zadev je totalitarizem.

Pojma smiselno poveži z razlagama tako, da na črto pred pojmom vpišeš črko pravilne razlage pojma.

POJMA

____ Demokracija

____ Totalitarizem

RAZLAGE POJMOV

A Država omejuje človekove svoboščine.

B Oblast imajo izključno bogati.

C Vlada priporoča obiskovanje diskotek.

D Ljudje svobodno volijo predstavnike oblasti.

	2
--	---

17. naloga

Tudi v demokraciji se dogaja zloraba oblasti. Pojasni razliko med varuhom človekovih pravic in sodiščem.

Odgovor napiši na črti.

	1
--	---

18. naloga

Zakaj je parlament, ki ga v Sloveniji imenujemo državni zbor, najpomembnejši organ oblasti v pravni državi?

Odgovor napiši na črto.

	1
--	---

VERSTVA IN VEROVANJA, KRŠČANSTVO

19. naloga

a) Kaj je skupno vsem verstvom na svetu?

Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Vsa verstva predpisujejo molitve kleče, na kolenih.
- B Vsa verstva vernike sklicujejo ob nedeljah.
- C Vsa verstva se sprašujejo o smislu življenja in obstoja.

b) Na sliki 1 je verski objekt katoliške veroizpovedi, v katerem potekajo verski obredi in se srečujejo verniki.

Na črto pod sliko 1 napiši ime verskega objekta.

Slika 1

(Vir: http://kraji.eu/PICTURES/gorenjska/skofja_loka_z_okolico/.)

c) V Sloveniji živijo pripadniki judovske, katoliške in islamske veroizpovedi. Katera od naštetih veroizpovedi ima v Sloveniji najmanj pripadnikov?

Odgovor napiši na črto.

20. naloga

Ustava Republike Slovenije prepoveduje diskriminacijo na podlagi vere. Napiši primer iz vsakdanjega življenja, ki upošteva to ustavno prepoved.

Odgovor napiši na črto.

	1
--	---

POKLICI IN DELO**21. naloga**

a) Kako se glasi skupni izraz za ustanove ali osebe, ki zaposlujejo delavce?

Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Kapitalisti.
- B Delodajalci.
- C Profesionalci.

b) Kako se glasi skupni izraz za osebe, ki delo sprejmejo?

Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Nedelavci.
- B Brezdomci.
- C Delojemalci.

	2
--	---

22. naloga

a) Pojasni pojem »trg delovne sile«.

Odgovor napiši na črto.

b) Razloži razliko med notranjim in javnim razpisom prostega delovnega mesta.

Odgovor napiši na črti.

	2
--	---

DRUŽBA PRIHODNOSTI**23. naloga**

Potrošnike pred zlorabami ščitijo zakoni, ki jih izvajajo ustrezne ustanove in službe. Na črti napiši imeni dveh ustanov oziroma služb za zaščito potrošnikov.

	2
--	---

OBRNI LIST!

24. naloga

Oglej si sliko 2 in reši nalogo.

Slika 2

(Vir: D. Perko, Slovenija, Pokrajina in ljudje, Mladinska knjiga, Ljubljana 1998, str. 669.)

- a) Napiši razlog, zakaj na območju, ki je na sliki 2 označeno s križcem, ne smemo graditi industrijskih objektov.

Odgovor napiši na črto.

- b) Kakšne bi bile ekološke posledice gradnje industrijskih objektov na območju, ki je na sliki 2 označeno s križcem?

Odgovor napiši na črti.

	2
--	---

SKUPAJ TOČK:

	40
--	----

PRAZNA STRAN

PRAZNA STRAN